

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Ermənistan-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tarixə qovuşmasından sonra Cənubi Qafqazda yaranan yeni realiaqlar Ermənistanın fəaliyyət istiqamətlərini artıq Azərbaycanın postmüharibə dövrü üçün diqqətə etdiyi şərtlər əsasında müəyyən etməli olduğunu nümayiş etdirir.

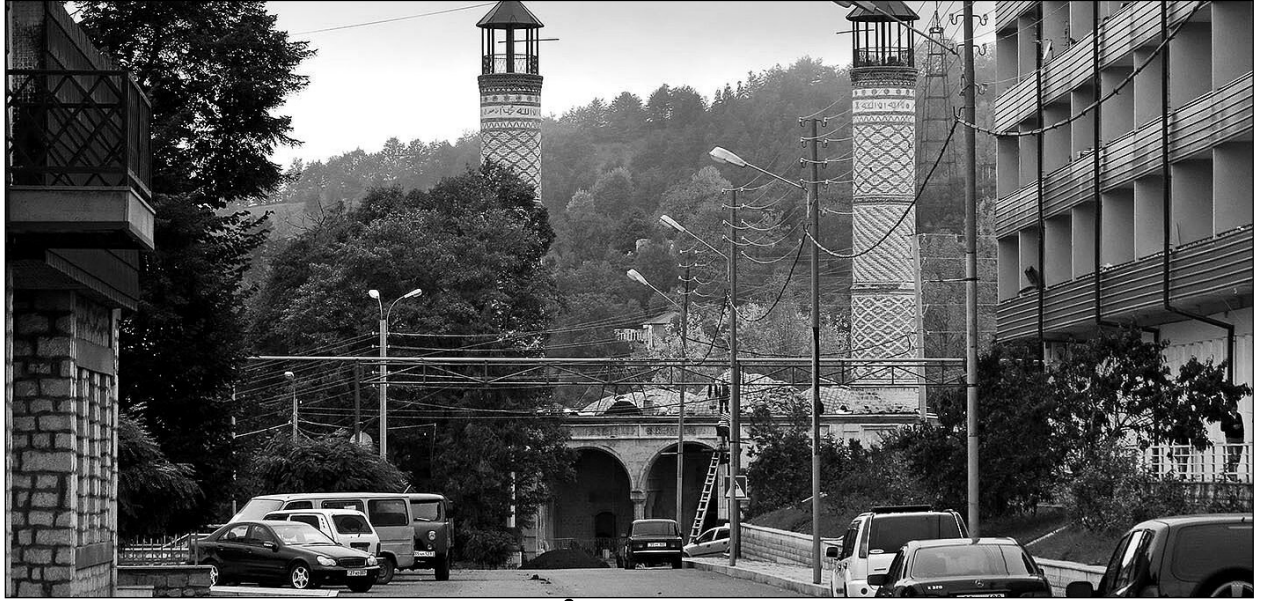
Ən azı o baxımdan ki, Ermənistanın bundan sonrakı inkişafı Azərbaycanla, eləcə də Türkiyə ilə münasibətlərini normallaşdırmasından birbaşa asılıdır. Əks təqdirdə Ermənistan bir dövlət olaraq məhvə məhkumdur.

Azərbaycanla münasibətlər olmadan Ermənistanın mövcudluğu mümkün deyil

Real vəziyyətin təhlili bu qənaətə gəlməyə əsas verir ki, Azərbaycan və Türkiyə ilə normal əlaqələrin yaradılmasının Ermənistan üçün müstəsna və həyati əhəmiyyətə malik olduğunu bu ölkədə yaxşı başa düşənlər az deyil. Hər halda, Ermənistan hakimiyyətinin kommunikasiyaların bərpası istiqamətində əldə edilən razılıqların icraya yönləndirilməsi üçün atdığı addımlar da bu qənaəti gücləndirir. Belə ki, Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının inşasının müzakirə edilməsi üçün Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan baş nazirlərinin müavinlərinin görüşü ilə bağlı ildə edilən razılıq əsasında artıq tərəflər bir araya gəlməyə hazırlaşır. Qeyd edək ki, yanvarın 11-də Moskvada Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin görüşünün yekunları ilə bağlı baş nazirlərin müavinlərindən ibarət üçtərəfli işçi qrupun yaradılması qərarı verilib. İndi RBK agentliyinin Rusiya və Ermənistan hökumətindəki iki mənbəyə istinadən yaydığı məlumata görə, görüşün yanvarın 27-də Moskva şəhərində keçiriləcək. Məlumatda bildirilib ki, üçtərəfli görüşdə Azərbaycan tərəfindən Şahin Mustafayev, Rusiyadan Aleksey Overçuk, Ermənistandan isə Mqer Qriqoryan iştirak edəcək.

Rusiyanın "Lenta.ru" portalı bu xüsusda qeyd edir ki, regionda yeni kommunikasiyalar Ermənistan üçün həyati önəm kəsb edir. Portal bu xüsusda yazır: "Ermənistan Qarabağ münaqişəsi üzündən 30 ilə yaxındır ki, nəqliyyat blokadasındadır. Onun Naxçıvan, Azərbaycanın əsas hissəsi və Türkiyə ilə dəmir yolu əlaqəsi kəsilib. Hələlik

yalnız Tiflis xətti mövcuddur. Amma Abxaziya münaqişəsi səbəbilə bu yoldan da istifadə etmək mümkün deyil. Sovet vaxtı Ermənistanın əsas yük magistralı məhz Naxçıvan və Mehrindən keçən dəmir yolu olub. Ermənistan taxıl, metal və neft məhsulları bu yolla daşınıb. Yol düzənlik ərazidən keçdiyi üçün burada 4500 tonluq ağır qatarlar da hərəkət edə bilirdi. SSRİ dönəmində İrandan Moskvaya yük qatarı uzağı 2,5 sutkaya çatırdı. Bu gün yola daha az vaxt sərf etmək olar. Hələlik Ermənistanla Rusiya arasında yeganə quru nəqliyyat dəhlizi avtomobil yoludur. O isə pis vəziyyətdə olan gürcü yolundan, Şimali Osetiyada yerləşən Yuxarı Lars nəzarət-buraxılış məntəqəsindən keçir. Onun hər iki tərəfə sutkalıq ötürmə qabiliyyəti 200 fura, 40 avtobus və 200-ə qədər minik avtomobilidir. İl ərzində Ermənistandan Yuxarı Lars vasitəsilə hər iki istiqamətə azı 10 min reys həyata keçirilir. Nəzarət-buraxılış məntəqəsində mütəmadi olaraq növbələr yaranır, üstəlik yolun özü də son dərəcə təhlükəlidir. Yaxın illərdə yenidənqurma nəticəsində məntəqənin buraxılış imkanının sutkada 3,8 min avtomobilə çatdırılacağı deyilir. Lakin bəzi mütəxəssislər bunun faydasız olduğunu düşünür. Çünki istənilən halda, nəzarət-buraxılış məntəqəsinin özü yolun çox əhəmiyyətli hissəsində yerləşir. Ermənistanın Rusiya ilə dəniz vasitəsilə də əlaqəsi var - Poti limanından Qafqaz limanına. Lakin ekspertlərin fikrincə, bütün bunlar ölkənin ticarət potensialının reallaşdırılmasına kifayət etmir. Yolların açılması bərdə razılaşmalar qüvvəyə minərsə, Ermənistan Rusiya və İranla dəmir yolu əlaqəsi, eyni zamanda Türkiyəyə qədər dəhliz əldə edəcək. Bu, İrəvan üçün Fars körfəzinə, Asiya bazarlarına, Baltıqyanı limanları vasitəsilə Şimali Avropaya çıxış deməkdir. Elə bu səbəbdən Azərbaycanın kommunikasiyaların bərpası ilə bağlı təklifləri Ermənistan üçün mühüm önəmə malikdir". Ermənistanın varlığı artıq

Azərbaycan yeni Qarabağ planlarını uğurla reallaşdırır, azad ərazilərdə bərpa prosesi dünyanın diqqətində..

Azərbaycanla normal münasibətlərin yaradılmasından birbaşa asılı duruma düşüb.

Hamiləri Ermənistan yükündən xilas olmaq istəyir

Sırr deyil ki, Ermənistanın indiyə qədər mövcudluğunu şərtləndirən əsas səbəb bu ölkəyə hamiləri tərəfindən edilən yardımlar və dəstəkdir. Bura ilk növbədə Rusiya daxildir. Amma Rusiya və digər hamiləri artıq Ermənistan kimi yükü daşımaqda maraqlı deyil. Çünki bu, onların maraqlarına hansısa formada cavab vermir. Bunu rusiyalı hərbi ekspert İqor Korotçenko da xüsusi olaraq vurğulayır. Onun sözlərinə görə, Rusiya Ermənistanı uzun müddət bəsləyib, lakin "ilk növbədə qeyd olunmalıdır ki, Ermənistanda daxili siyasi vəziyyət gərgin və mürəkkəb olaraq qalmaqda davam edir. Məğlubiyyət hələ Ermənistan cəmiyyəti üçün son dərəcə acı olduğu aydın məsələdir. Muxalifət Nikol Paşinyanı günahlandırmağa və onu hakimiyyətdən uzaqlaşdırmağa çalışır. Ancaq Paşinyan Ermənistanın ikinci Qarabağ müharibəsindəki məğlubiyyətinin yalnız bir rəmzidir. Əslində isə müasir Ermənistanın millətçiliyə və İrəvanın mərkəzi meydanlarından birində abidəsi ucaldılan, faşistlərlə əlbir olan Qaregin Njdenin nəzəriyyəsinə əsaslanan ideologiyası məğlub edildi. Paşinyan bu məğlubiyyətə görə məsuliyyət daşıyır".

Ekspertin fikrincə, ermənilər üçün ən doğru qərar ölkələrini beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərəhdələri daxilində bərpa et-

mək və "böyük Ermənistan" xülyasından imtina etməkdir: "Ermənistanın normal inkişafa, tərəfdaşları və qonşuları ilə diplomatik və iqtisadi əlaqələrin bərpasına ehtiyacı var. Yalnız dinc fəaliyyət, ölkələrinin rifahı naminə yaradıcılıq işləri məğlubiyyət uçurumundan qalxmağa imkan verə bilər. Ermənistan KTMT çərçivəsində Rusiyanın strateji müttəfiqidir. Ancaq Rusiya Ermənistanı dotasiya ayırma, onu bəsləyib, bilməz. Bu, suveren dövlətdir. Özü öz təhlükəsizliyini təmin etməli, vətəndaşlarını qorumaq və iqtisadiyyatı inkişaf etdirməlidir. KTMT çərçivəsində Ermənistan qarşısında yalnız başqa ölkələr qarşısında olduğu qədər öhdəliyimiz var, daha artıq heç nə yoxdur".

Ermənistanın Vatikan-dakı sabiq səfiri, keçmiş prezident Serj Sarkisyanın kürəkəni, mühacir diplomat Mikael Minasyan da qeyd edir ki, indi dünya üçün Ermənistan maraqlı ölkə deyil: "Ölkə erməni xalqının, erməni xalqı hakimiyyətinin, Ermənistan isə dünyanın vicinə deyil". Ekspertlər isə qeyd edir ki, bu gün Ermənistanda yaranmış ağır böhran vəziyyəti bu təcavüzkar ölkənin uzun illər Azərbaycanı qarşı apardığı işğalçılıq siyasətinin acı nəticəsidir. Bundan xilas olmaq isə məhz Azərbaycanla normal münasibətlərdən asılıdır.

Bakının mövqeyi Kremlə də dəstəklənir

Regionda kommunikasiyaların qurulması, Ermənistan da daxil olmaqla, bütün iştirakçıların xeyrinədir. Bu prosesdə maraqlı tərəflərdən biri də Rusiyadır. Rusiya Federasiyası

Təhlükəsizlik Şurası katibinin müavini Rəşid Nurqaliev "Rossiyskaya qazeta"ya açıqlamasında bu xüsusda bildirir: "Dağlıq Qarabağ regionunda silahlı qarşudürmanın qaynar mərhələsinin sona çatması Ermənistan və Azərbaycan xalqları arasında dinc yaşayış, mehriban qonşuluq və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın təmin olunması üçün yeni imkanlar açır. Artıq belə yanaşma görülməkdədir. Ermənistan və Azərbaycanın maraqlarına uyğun olaraq daşınmanın təmin edilməsi üçün prioritet olaraq dəmir yolu və avtomobil əlaqəsinin bərpası müəyyənləşdirilib. Qonşu ölkələr - Rusiya, İran, Türkiyə, Gürcüstan da bu kommunikasiyalardan beynəlxalq tranzitin inkişafı üçün istifadə edə biləcəkdir. Amma təbii ki, Bakının istəyi əsasında regionda qurulacaq yeni kommunikasiyadan Azərbaycan özü də böyük mənfəət əldə edəcək. "Lenta.ru" portalı bu xüsusda yazır: "İndi Naxçıvanla əlaqə yaratmaq üçün Azərbaycanın Horadiz şəhərindən ötən ilin payızınadək tanınmış "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın nəzarətində olmuş Ağbəndə qədər dəmir yolunu bərpa etmək planlaşdırılır. Paralel olaraq, Naxçıvanda dəmir yolunun yenidən qurulmasına başlanacaq. Ermənistanın Sünük vilayətində isə yol Mehri şəhərindən keçəcək. Hesab olunur ki, Ermənistanla birbaşa dialoqun və münasibətin olmaması layihənin reallaşdırılmasına mane olmayacaq. Elə Prezident İlham Əliyev də bəyan edib ki, İrəvanın layihəyə heç bir aidiyyəti yoxdur və bu işdə Azərbaycanın tərəfdaşı Rusiyadır.

Çünki Ermənistanın dəmir yolları "Rusiya Dəmir Yolları" ASC-nin idarəetməsindədir.

Bakıda vurğulayırlar ki, dəhlizdən Rusiya, Türkiyə, Ermənistan və İran istifadə edə biləcək. Artıq Ankaranın buna maraq göstərdiyi də məlumdur. Türkiyə Naxçıvana dəmir yolu çəkmək niyyətini hələ noyabrda, Dağlıq Qarabağda müharibənin başa çatmasından dərhal sonra bəyan etmişdi. Ekspertlərin hesablamalarına görə, Qars-Gümrü xətti çəkilərsə və bununla da Qars-Naxçıvan-Mehri-Zəngilan dəmir yolu xətti yaranarsa, bu marşrutla illik yük daşımalarının həcmi 10 milyon ton çatacaq. Demək, yola çəkiləcək xərc 12 ilə geri qayıdacaq. Dəmir yolu əlaqəsinin qurulması ilə yanaşı, Azərbaycan Qarabağda avtomobil yolları çəkməyi, geri qayıtdığı ərazilərdə beynəlxalq hava limanları tikməyi də planlaşdırır. Yeni aeroport Laçın və ya Kəlbəcər rayonlarından birində tikilə bilər. Azərbaycan hökuməti vətəndaşlarına durmadan bu layihələrin işıqlı gələcəyi haqda danışır. Məsələ ondadır ki, məsələn, 2019-cu ildə Bakıdan Naxçıvana avtobuslarla 41 min sərnişin daşınıb. Bu marşrut İran üzərindən keçir və gömrük yoxlamaları səbəbindən yola 8 saat vaxt sərf olunur. Birbaşa yerüstü əlaqənin yaranması ilə Naxçıvana sərnişin axını 2-3 dəfə arta bilər". Bütün bunlar Azərbaycanı böyük fayda gətirəcək.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.